

Rudolf Steiner og Buddhas mission på Mars

af Jan Esmann, cand. mag. i moderne kultur og litteraturvidenskab, B. Sc.

Copyright Jan Esmann 1995, 2009.

Dette Adobe Acrobat dokument må vederlagsfrit distribueres forudsat dets indhold ikke ændres.

Indholdet af dette dokument må citeres i valgfrit omfang og i valgfri sammenhæng forudsat kilden angives som ovenstående titel og forfatter, samt årstal, og ophavsstedet angives som følgende link: <http://janesmann.com/Articles/Steiner.html>, hvor man i øvrigt kan finde den seneste version.

Denne tekst bygger på et debatoplæg fremlagt d. 13/10 1995 i Antroposofisk Kulturhus, Dybengsgade 19, København. Hvor opponenteren, Hans Jørgen Højnæs, kapitulerede med ordene, at Jan Esmann havde ret i alt, hvad han sagde, og at han (hr. Højnæs) derfor ikke rigtig vidste, hvad han skulle sige, eller hvorfor han var inviteret til mødet som opponenter, da der ikke var noget, at opponere imod.

Hvad mener antroposoffer med "ånds-videnskab"?

Steiner og antroposoffer taler konstant om deres overbevisninger som "åndsvidenskab", aldrig som "tro". Med begrebet "åndsvidenskab" henviser de til indholdet af Steiners foredrag og bøger, som jo i Antroposofien udgør den eneste kilde til viden.

Antroposofi markedsføres som videnskaben om ånden og de åndelige forhold der vedrører mennesket. Det lyder jo nydeligt, men al den information, der udgør antroposofien, er alene baseret på hvad Dr. Steiner rapporterer at have set med sine clairvoyante evner eller som han hævder at have læst i "akasha krøniken". akasha krøniken er ifølge okkultister en art metafysisk database over alt, hvad der nogensinde er sket i universet; Den, som formår at læse i den, regnes derfor for potentielt alvidende.

Steiner anså sin læsning i akasha krøniken for at være ufejlbarlig. Han skriver gang på gang, at det han har set clairvoyant eller læst i akasha krøniken er sandheden, og han ytrer aldrig noget sted nogen åbenhed overfor den mulighed, at det kunne forholde sig den mindste smule anderledes. Ligeledes stiller Steiner aldrig spørgsmål ved det, han perciperer clairvoyant.

Antroposoffer har blindt overtaget Steiners skråsikkerhed, og det er derfor, at der ingen udvikling er mulig i Antroposofien: Man læser fortsat de samme snart 100 år gamle bøger af Steiner og vil blive ved med det i al fremtid. Men fred være med det, hvis det Dr. Steiner skriver er uovertrufne indsigter, som er til gavn og hjælp for menneskelivet. Lad os derfor se på, hvad Steiner i grunden lærer, med særlig fokus på de mest fundamentale ting, som er nødvendige for at forstå antroposofiens verdenssyn og menneskesyn.

Den faldne menneskeheds frelser og hans mission

Steiner erklærer: Den ånds-videnskabelige anskuelse "lader fra okkultismens stude blikket glide hen over menneskeudviklingen for at granske tilværelsens mening". ("Om Livets Mening", s. 11). Hvad er da, for Steiner, menneskeheds udvikling?

Tilværelsens mening? Det vil vi gøre klart hen ad vejen, men først må vi forstå, at Steiner sammesteds forklarer, at menneskeheden har degenereret åndeligt siden Atlantis, indtil den nåede det stadie, vi befinder os på nu – vor kultur er altså bunden. Steiner mener at vide, "at der igen vil finde en opstigning sted, og at

ånds-videnskaben [...] er der til at forberede denne opstigning" ("Om Livets Mening", s.12). Nu er "ånds-videnskaben" jo synonymt med antroposofi som jo igen er synonymt med Steiners belæring, så han mener sig tydeligvis at have en anseelig mission.

Antroposof Ulla Kappel skrev: "Forståelsen af den kulturimpuls, som det var hans [Steiners] mission at bibringe vor tid, er først lige begyndt." (Weekendavisen, 5/5/1995). *Mission?* Man kan, når man hører det ord, ikke lade være med at tænke over, hvem der pålagde Steiner den mission. Forskellen på en mission og en rent personlig agenda er jo netop, at missionen pålægges én af en højere myndighed for at udrette et givet arbejde i denne myndigheds navn. Da Steiner ikke har en jordisk organisation over sig, og han jo er øverste myndighed i antroposofien, så har vi to muligheder: 1) Steiners kulturimpuls-mission er at Steiner promoverer sine egne ideer, men at de ideer opfattes som værende af over-jordisk oprindelse og erhvervet gennem over-menneskelige veje til indsigt. 2) En ikke-jordisk autoritet har pålagt ham at skabe og udbrede antroposofien af hensyn til menneskeheden og verdens åndelige udvikling.

Begge muligheder er i fuld overensstemmelse med Steiners eget verdenssyn og indholdet i hans bøger og foredrag, hvilket vil blive vist hen ad vejen ved citater.

At Steiner har en højere spirituel autoritet bag sig, der fortæller ham, hvad han må og ikke må sige, kommer ofte til udtryk i Steiners foredrag. Det er ikke sjældent at Steiner er lige ved at fortælle et eller andet, han siger er voldsomt vigtigt, men hvor han så standser med den forklaring, at det "endnu ikke er tilladt at frigive de oplysninger". Dette gør han fx. i bogen *Cosmic Memory*, kap. 8, hvor han redegør for hvor vanskeligt det er at fortælle i almindeligt sprog om de forhold, der gjorde sig gældende dengang menneskene endnu ikke havde fysiske kroppe og hvor solen og månen endnu ikke havde skilt sig ud fra jorden. Steiner siger så, at disse forhold havde kunnet lade sig udtrykke langt mere præcist i "det symbolske tegnsprog, som bruges i mysterieskolerne, men at formidlingen af dette sprog endnu ikke er tilladt". Disse forhold omkring jordens, solens og månens tilblivelse vil vi komme nærmere ind på om lidt; sammen med den særegne omstændighed, at menneskene dengang ikke havde fysiske kroppe med skeletter, men kroppe lavet af æter, ild, luft og vand og man formerede sig ved en slags selv-kloning eller knopskydning (dette gennemgår Dr. Steiner i detaljer i bogen *Cosmic Memory*).

Men hvem er det så, det har fortalt Steiner, hvad han ikke må sige? Det kommer han aldrig ud med, han antyder blot med sådanne vendinger, at han står på fortrolig fod ikke blot med en endnu højere indsigt end den, han formidler, men også at han står på fortrolig fod med mesteren over denne indsigt, og at denne mester altså fortæller ham, hvad han må sige og ikke må sige. Vi finder i Steiners skrifter, at han sætter tre øverste myndigheder over diverse kulturimpulser: Lucifer, Ahriman og Kristus. Om Steiner tjener den ene eller den anden, må man selv afgøre, men ét kan siges med sikkerhed: Ganske som Steiner taler om at Kristi mission var at bibringe Jorden en impuls ("Kristus impulsen"), så mener Steiner og hans proselytter (antroposofferne) at det er Steiners mission at bibringe Jorden en impuls. Hvorfor antroposofferne ikke står ved sagens kerne og kalder den "Steiner impulsen" kan man undre sig over. Hvorfor dette pæne "ånds-videnskaben lærer os ..." i stedet for "Steiner påstår at ..."?

Det er i første omgang indlysende, at denne omskriven tjener til at tilsløre det faktum, at Steiners virke er en åndelig mission og hans belæring en trossag, og tillige lægge røgslør over at Steiners tekster udelukkende er en mængde påstande af oftest grotesk karakter (hvilket vil blive vist i det følgende). Formålet med en sådan falsk varebetegnelse og markedsføring kan kun være, at Steiner og hans antroposoffer derved kan narre vor tids skarpsindige mennesker til at være umiddelbart positivt indstillede overfor antroposofi – og tillige få folk til at sende deres børn i Steiner-skoler (Waldorf skoler). Noget andet er, at antroposoffer er af den overbevisning, at Steiners mere bizarre belæring (som udgør størstedelen af hans belæring) er af en sådan art, at folk ikke er åndeligt udviklede nok til at forstå dem, hvorfor antroposoffer enten holder dem for sig selv, eller banaliserer dem, sådan at folk ikke skal tænke noget dårligt om antroposofi eller antroposoffer.

Det vil vi hermed råde bod på, og i det følgende give en reel og velfunderet redegørelse for, hvad Dr. Steiner mener er videnskabelige facts og som antroposoffer tror på og som antroposoffer markedsfører som videnskab.

Det Sande Kristensamfund - Da Zarathustra reinkarnerede som Jesus og siden overgav Jesus' krop til Kristus

Steiner etablerede ikke alene antroposofien. Han etablerede også "Det Sande Kristensamfund". Bemærk adjektivet: "Det Sande".

Dette, det "sande" af kristensamfund, anses af antroposoffer for en art forskole eller et rituel supplement til antroposofien. Selv om Det Sande Kristensamfund rent formelt er uafhængigt af Antroposofisk Samfund, så bygger det ene og alene på Steiner's lære og hans Kristologi. Ligeledes bibringer Steiner nu den kulturimpuls (antroposofien), der skal videreføre Kristus impulsen, og det er da også hans forestilling, at Det Sande Kristensamfund gradvist skal afløse de etablerede kristensamfund. Men hvad er det mon Steiner lærer om Jesus og Kristus som "sandheden"?

I "From Jesus to Christ" indleder Steiner med at forklare, at det er da meget godt, hvad man i et par tusind år har troet om Jesus Kristus, men at den indsigt er dybt inferior i forhold til den indsigt, man kan erhverve sig, hvis man virkelig er clairvoyant – eller tror på de ting Steiner siger, og som er intet mindre end "hvad der virkelig fandt sted i menneskeheden udvikling gennem mysteriet på Golgatha" (From Jesus to Christ, kap. 3) Allerstørst må vi forstå, at der ikke var ét Jesus-barn, men to...

I "From Jesus to Christ" og "The Spiritual Guidance of Mankind" (begge kap. 3), får vi at vide at den ene Jesus var et helt almindeligt menneske (og ikke en vismand og slet ikke en guddommelig inkarnation). Men bortset fra at være ordinær, var han en reinkarnation af Zarathustra (Zoroaster). Men så efter tolvårs alderen forlod Zarathustra denne Jesus' krop og gik over i den anden Jesus' krop, som Zarathustra så opholdt sig i indtil Jesus-2 blev 30. Hvad der herefter skete med Jesus-1 er ikke entydigt eller nærmere uddybet.

Jesus-2 var også et pære-almindeligt menneske, får vi at vide i "The Spiritual Guidance of Mankind" (kap. 3), men der var dog det særlige ved Jesus-2, at Buddha på en ikke nærmere forklaret måde opererede i Jesus-2's astrallegeme og indgav Jesus-2 "impulser fra de åndelige verdener" (hvilket heller ikke forklares nærmere). Men Steiner forsikrer os at Jesus-2 på denne måde var "Bodhisattva Buddha", dvs. den oprindelige Gautama Buddha. Steiner forklarer også at den tempelpræst, som ifølge Lukas Evangeliet anerkender Jesus som sin mester, i virkeligheden var en reinkarnation af den Indiske vismand Asita. Ifølge Buddhistiske legender var Asita ulykkelig over, at han ville dø inden han nåede at opleve Buddha. Steiner forklarer at Asita som reinkarneret tempelpræst fik sit urgamle ønske indfriet om at møde Buddha, da han mødte den 12 årige Jesus-2 i hvilket Zarathustra nu levede og i hvis astrallegeme Buddha befandt sig.

Der sker så det (ifølge Spiritual Guidance of Mankind, kap. 1), at når Jesus-2 bliver døbt af Johannes Døber, så forlader Zarathustra sammen med Jesus's ego Jesus' krop, og Kristus' ego overtager den nu tomme krop. (Hvad der sker med Buddha og Zarathustra, får vi ikke noget at vide om). Herefter arbejder Kristus i Jesus' krop, skriver Steiner:

"under konstant indflydelse af hele kosmos – Han tog intet skridt uden de kosmiske kræfter virkede i Ham. Hvad der her fandt sted i Jesus af Nazareth var en vedvarende realisation af horoskopet ... og han forblev åben overfor totalsummen af kræfterne fra de spirituelle hierarkier, som styrer vor Jord... De kræfter, som var aktive i Ham, var de kosmiske kræfter som kom fra solen og stjernerne; og de styrede hans krop." ("The Spiritual Guidance of Mankind", kap. 3).

Det var ikke Kristus, som helbredte de syge, men "de kosmiske konstellationer" som "gennem instrumentet Kristus" "kunne arbejde på menneskene" (The Spiritual Guidance of Mankind, kap. 3). Steiner fortsætter ad samme spor og skriver, at "det er lige så usandsynligt at disse kosmiske konstellationer gentager sig som at Kristus kommer igen i en menneskekrop". "For at være i stand til at give en impuls til Jorden, var denne [planetære] konjunktion nødsaget til at arbejde gennem et menneskeligt legeme. Og det er sandt at denne konstellation ikke kan indfinde sig en anden gang, så det er lige så sandt at Kristus kun var inkarneret én gang". (Sammesteds).

Men på grund af kosmiske lovmæssigheder, som Steiner beskriver i Spiritual Guidance of Mankind, kap. 1, så forholder det ubønhørligt sig sådan, at et menneske som Jesus kun får lov at leve i tre år inden det aflives. Steiner skriver: Hvis "et ego som arbejder i forbindelse med de spirituelle verdener, som mennesket befinder sig i mellem død og genfødsel" (og "som børn er i, gennem de første tre år af deres liv"), så kan det menneske kun leve i tre år før "kroppen smadres". Efter tre år vil "noget fremstå gennem kosmisk karma, som vil ødelægge denne menneskelige organisme". "Begivenheder måtte derfor finde sted, som bragte [Jesus Kristus] jordiske liv til ophør". Jesus' død var altså ikke et offer, men udtryk for indifferente kosmiske lovmæssigheder.

I foredragsrækken, "From Jesus to Christ" får vi gentaget nogenlunde det samme som ovenstående, men Steiner fører os a jour om Kristus. I tredje og tiende foredrag får vi oplyst, at Kristus har fået pålagt en ny kosmisk opgave, nemlig at være "Karmas Herre". Begrebet karma er oldindisk og henviser til den opfattelse, at alt hvad man gør vil have en lovmæssig reaktion, som man udsættes for. Altså: noget i retning af, at som man sår, så høster man. Kristus skulle angiveligt overtage dette job, som hersker over karma, i slutningen af det 20'århundrede, og han overtager det i øvrigt efter Moses, som hidtil havde været karmas herre. "Han, som i fremtiden vil have det hverv, at dømme hvilke inkarnationer som vil følge i menneskets udvikling, med henblik på at bringe orden i dette menneskes karmiske regnskab, er Kristus!". Dette regnskab er noget, som sker efter døden, og hvor den næste inkarnation så udstikkes fra ens karma.

Steiner skriver sammesteds (From Jesus to Christ), at det ikke er alle mennesker, der rigtig vil forstå, hvad der foregår, når regnskabet's time er inde. Men, som Steiner skriver: "hvis han er antroposof, vil han forstå sagens kerne; ellers vil han være nødt til at vente til han kommer til Antroposofi og lærer at forstå det." Steiner gør det sammesteds klart, at det er en del af Antroposofiens verdensmission at forberede mennesket "på det fysiske plan så det kan opfatte denne Kristus-Begivenhed enten på det fysiske plan eller på de højere planer". At Steiner mener antroposofien har en overordentlig vigtig mission i verden, fremgår af følgende: "De som ikke er tilstrækkeligt forberedt på det fysiske plan, og som går uforberedt gennem livet mellem død og ny fødsel, vil være nødt til at vente indtil de, i næste inkarnation, kan blive yderligere forberedt gennem Antroposofi, på at forstå Kristus." Denne situation, hvor Kristus er Karmas Herre, vil vare i 3000 år, skriver Steiner, og det er formålet med Antroposofien i denne tid at hjælpe mennesket med at forberede sig til denne periode.

Lucifer

Vejen til "det højeste" (hvad det så end er for Steiner, udover et tåget begreb, der ud fra hans foredrag må antages at henvise til jeget) går for Steiner ikke uden videre via Kristus, men gennem Lucifers hindringer: Man modnes gennem at overvinde de begrænsninger, Lucifer påfører en. Antroposoffer synes i vildrede om Steiners forhold til Lucifer: T. Ammitzbøll, skriver, at "Steiners hele liv og virke var dedikeret til bekæmpelsen af bl.a. Lucifers »onde kræfter«" (Weekendavisen 5/5/95, hans gåseøjne), mens Kirsten Brandt skriver angående antroposofferne's forhold til Lucifer "vi må sagligt erkende de oversanselige væseners virke" (WA 5/5/95).

Sandheden er, at Steiner ikke finder, man skal forsvare djævelen, sådan som de kristne gør, men at man skal lære ham bedre at kende. Steiner mener endvidere at Lucifer og hans "sol-guder" er de kræfter, som virker i

menneskets højere halvdel (dette og sol-guderne vil blive uddybet senere, da det kræver lidt indblik i Steiners kosmologi).

Vi kan ikke forstå det ud fra vante forestillinger om Lucifer. Steiner opfatter Lucifer som "lysbringeren". Steiner mener, at vi har en hel del at takke Lucifer for: "Hvis Lucifer ikke var kommet, ville mennesket have manglet personlig selvstændighed og ville ikke have haft mulighed for at nå til frihed" ("Videnskaben om det skjulte" s. 165). Hvad Steiner forstår ved "frihed" er uklart. Men Lucifers arbejde med sjælene tjener altså et højere formål: sjælens frihed, at bringe lys. Steiner udgav et tidsskrift ved navn "Lucifer-Gnosis" (1903-08), som udgør antroposofiens tidlige skrifter.

Steiner opfatter sin mission sådan, at han er kommet for at gøre det arbejde færdigt, Kristus, Buddha, Krishna og alle de andre ikke fik gjort ordentligt eller blot forberedte menneskeheden til. Men har han overhovedet forstået Buddhismen, Hinduismen eller den klassiske Kristne mystik?

Buddhisme vendt på hovedet

I bl.a. "Om Livets Mening", "Hvordan når man til erkendelse af de højere verdener?", "Christian Rosenkreutz og Buddhas Mission på Mars", m.fl. gør han det klart, at antroposofi skulle være cremen af Buddhistisk, og alle åndelige skolers, erkendelse. Lad os se om det mon passer.

I "Christian Rosenkreutz og Buddhas mission på Mars" fører Steiner os a jour om Buddha og Buddhas virke. Steiner forklarer at Christian Rosenkreutz i det 16. århundrede sammenkaldte en konference på et åndeligt plan. Det var ca. 200 år efter Rosenkreutz døde, hvis denne mytiske figur da overhovedet har levet. Steiner gengiver temmelig ordret, hvad Rosenkreutz sagde under denne metafysiske konference (s. 10), og Steiner fortæller os, at Gautama Buddha var "den mest intime elev og ven af Christian Rosenkreutz" (s. 13).

[Buddha] "blev af Christian Rosenkreutz ligesom sendt væk fra Jorden til Mars. Gautama Buddha forlader skuepladsen for sin virksomhed og drager til Mars, og i år 1604 fuldbrogede Gautama Buddhas individualitet en lignende gerning for Mars, som den mysteriet på Golgata var for Jorden" (s. 14).

Grunden til at Buddha skulle udstationeres på Mars var, at beboerne på Mars var blevet så materialistiske, at den energi, der fra marsboerne udstrålede til resten af solsystemet, havde en meget negativ indflydelse på Jordens beboere. Og for at rette op på dét måtte Buddha altså på mission på Mars.

Steiner forklarer, at Buddhismen er "uegnet" her på Jorden (Christian Rosenkreutz og Buddhas mission på Mars, s. 14). Han skriver: "... hvad der i Buddhismen ikke var egnet til at fremme menneskets praktiske liv mellem fødsel og død, var af stor betydning for hans sjæls fremgang mellem død og ny fødsel" (s. 14). Steiner er nemlig af den opfattelse, at efter mennesket dør på Jorden, så reinkarnerer man på andre planeter, bl.a. Mars:

[Efter døden] "står mennesket i en vis forbindelse med de andre planeter. ... menneskets ophold i sjæleverdenen er en tid, i hvilken mennesket er Måne-beboer. Så bliver han Merkur-beboer, derefter Venus-beboer, så Sol-, Mars-, Jupiter, Saturn-beboer og derefter beboer videre ud i himmel og verdensrummet. Man udtaler ikke noget forkert, hvis man siger, at der mellem to inkarnationer på Jorden foreligger legemliggørelser på andre planeter" (s. 11).

Steiner er af den opfattelse, der i det hele taget kendetegner okkultismen, at: "Jeget lever i den enkelte menneskelige individualitet som det højeste guddommelige" (Om Livets Mening, s. 15); han går endda så vidt som at dadle Elias, fra det gamle testamente, for ikke at have gjort dette helt klart i sin tid – Men nu kommer Steiner altså og gør det klart at "Jeget indeholder det højeste" (sammesteds). At den opfattelse er

Luciferisk skulle være indlysende. Den har endvidere intet med mystikken at gøre; for mystikken er det højeste hinsides jeget (såvel det inkarnerede jeg, som Steiner kalder egoet, og det, ifølge Steiner, udødelige jeg, der vedvarende reinkarnerer).

Lad mig sige det helt enkelt: For Steiner er det højeste i mennesket jeget. For buddhister, hinduer (brahmanister) og mystikere, er det væsentligste at nå hinsides jeget og erkende det i mennesket (en selv), som er højere end jeget (dvs. ren væren forud for jeg-hed). Og dog siger Steiner, at hans lære er essensen af buddhisme, hinduisme og mysticisme. Men Steiner aner tydeligvis ikke, hvad han taler om.

Steiner skriver: "I den henseende stemmer Brahmanismen fuldstændigt overens med Buddhismen, at den hovedsageligt retter blikket mod det individuelle, der går gennem de forskelle personligheder" (Om Livets Mening, s. 13) (han taler om reinkarnation). Men fakta er, at buddhismen og brahmanismen ikke stemmer overens – undtagen ved det, at de overhovedet ikke interesserer sig for det, der reinkarnerer: Brahmanisterne (hinduerne) vil befri sig for identifikation med det, der reinkarnerer, og buddhismen har slet ingen evolutionær reinkarnationslære: Buddha lærte, at jeget i et liv og jeget i det næste er som to adskilte flammer, hvor den ene tændes af den anden: altså ikke er en og samme flamme, der vandrer og udvikler sig. Buddhisten vil erkende, at han ikke er den "flamme" og altså at han ikke reinkarnerer. Steiner vil erkende at han er et reinkarnerende jeg, som i øvrigt anses for at være det højeste guddommelige i mennesket. Der er for Steiner intet højere menneskeligt princip end jeget - hvilket er temmelig præcist det modsatte af, hvad buddhisme og brahmanisme lærer. Til forskel fra buddhisterne anerkender hinduerne at der er et jeg, der reinkarnerer, men de opfatter jeget som illusorisk og deres overordnede pointe er, at identifikation med jeget er en begrænsning, som man skal befri sig fra. Desuden lærer de, at når man har nået frihed fra identifikation med jeget, så vil jeget gradvist smuldre bort og forsvinde, da det ikke har anden realitet end en midlertidig energi-manifestation. Jeg må gentage, at Steiner er totalt afmarcheret og at hans belæringer om Selv-realisering enten er udtryk for komplet uvidenhed eller bevidst forsøg på at vildlede. I begge tilfælde er de udtryk for at Steiner var totalt identificeret med jeget og på ingen måde havde den mindste anelse om, hvad mystisk erkendelse (Selv-realiserig, oplysning) drejede sig om.

Steiner skriver desuden: "Bodhisattva'erne er i virkeligheden højtudviklede væsener, der hæver sig op til at blive Buddha'er, men de er faldet ned fra Avatarernes, de endnu højere individualiteters stadi" (Om Livets Mening, s. 13), hvorved han frejdigt blander brahmanistiske og buddhistiske begrebsverdener sammen. Brahmanismen har ingen lære om bodhisattvaer, det har alene buddhismen; buddhismen har ingen lære om avatarer (en guddommelig inkarnation), det har alene hinduismen (brahmanismen), og det ligger i begrebet avatar, at avatarer ikke kan falde, da en avatar er en inkarnation af Gud, intet mindre. En Buddha er ikke en guddommelig inkarnation, men et menneske der er kommet til erkendelse af det vi alle er, og altid har været, men dog ikke fatter, fordi vi identificerer os med jeget (det jeg som Steiner opfatter som det højeste i mennesket). Buddhisten vil befri sig for denne fejlagtige identifikation med jeget og anser altså på ingen måde jeget for det højeste guddommelige i mennesket, sådan som Steiner gør.

Steiner mener derimod, "at mennesket må se på sin sande væsenhed og individualitet som noget, der udvikler sig ved gentagne liv" ("En vej til selverkendelse i otte meditationer" s. 70). At opnå bevidsthed om de gentagne jordeliv udgør Steiners ottende, endelige, "selverkendelse". For Steiner er der intet højere end ren identifikation med jeget. Det stik modsatte af, hvad mystikere, buddhister og brahmanister (hinduer) lærer. Steiner er ikke ydmyg og sætter ikke sit lys under en skæppe. Han mener, at han har fattet alt, hvad de andre religioner drejer sig om – og det er at nå erkendelse af, og ren identifikation med, det reinkarnerende jeks udødelighed. Han skriver:

"Gnosis og åndsvidenskab taler om denne væsenskerens [jegets] evighed og dens reinkarnation. Ofte spørges der, hvorfor mennesket ikke ved noget om sine oplevelser på denne anden side af fødsel og død? Man skulle ikke spørge på denne måde, snarere således: Hvordan kan man opnå en sådan viden? Den rigtige meditation åbner vejen til den. Ved dens hjælp kommer erindringer frem om de oplevelser, der ligger hinsides fødsel og død. Enhver kan erhverve denne viden; i enhver af os ligger evnerne til selv at erkende, selv at se det, der

læres af den ægte mystik, åndsvidenskab, antroposofi og gnosis." (Hvordan når man til erkendelse af de Højere Verdener, s. 30)

I dette citat fremgår det endnu engang med al tydelighed, at Steiner ikke har forstået forskellen på mystik og okkultisme, for alt, hvad han skriver om, er ene og alene traditionel okkultisme ("okkultisme" betyder slet og ret at dyrke "viden om det skjulte" ganske som Steiner selv kalder sit hovedværk, om end han fejlbenævner det videnskab).

Steiners vildledende belæring skyldes enten uvidenhed (hvad vi ikke kan mistænke ham for, da han jo var dels magister i filosofi, dels forhenværende sekretær for Teosofisk Samfund), eller en usmagelig fordrejning af facts for at glorificere sig selv, ved at lede folk på afveje, og hverve medlemmer til sit trossamfund og få dem til at dyrke ham som vor tids største orakel og frelser.

Et system, der baserer sig på én mands tanker, kalder man som regel ved den mands navn. F.eks. Marxisme, Calvinisme, osv. Antroposofi kan ikke med nogen ret kalde sig andet end Steinerisme. I øvrigt er det at trossystemet baserer sig alene på én mands tanker, en af definitionerne på, hvad en sekt er. Antroposofi er en sekt, ikke en videnskab.

Antroposofisk ånds-Uvidenskab

Steiner hævder gentagne gange, at alle kan erkende det, han erkendte, samt at han er "forsker" der bedriver usekterisk "videnskab".

Lad os undersøge Steiners videnskabelighed og faglige soberhed, ved at se, hvilke frugter hans virke har kastet af sig. Man må undre sig over i det mindste fire ting:

1) man må undre sig over at antroposofi (ånds-"videnskab") ikke baserer sig på skrifter af andre end Rudolf Steiner. Steiner skriver aldrig "jeg mener", slet ikke "jeg tror", men altid "ånds-videnskab lærer os" (el. l.), Dette "lærer os" er en parodi på ydmyghed, for han er ikke en del af "os": Det er ham, der belærer os – han er jo ene forfatteren! Således tjener hans "ånds-videnskab lærer os" til at objektificere hans rent subjektive betragtninger og imaginationer og give dem autoritet. Samt desuden til at skabe en aura af ydmyghed omkring ham selv (som således er falsk).

2) man må undre sig over at dette "ånds-videnskab lærer os at..." aldrig underbygges med kildehenvisninger eller andre referencer til det påståede videnskabelige korpus. Steiner tilsidesætter således den mest elementære videnskabelige metode. At han er bekendt dermed fremgår af hans akademiske grad: doktor. Han vælger altså på den ene side at markedsføre sine indfald ("clairvoyancer", "imaginationer" og "skuen i akasha krøniken") som videnskab, og på den anden side at ignorere enhver videnskabelig metode.

3) man må undre sig over at ingen antroposoffer siden Steiner, dvs. i godt og vel et helt århundrede, har gjort samme iagttagelser; dette er besynderligt i betragtning af at Steiner konstant legitimerer sine påstandes videnskabelighed med, at enhver kan gøre sig samme iagttagelser. Antroposoffer nægter hårdnakket at drage den konklusion, at det måske er fordi Steiners belæring slet ikke er sande, men er fantasi eller skizofrene vrangforestillinger.

4) man må undre sig over at Steiner ikke kunne tolerere den mindste kompetente kritik af hans ideer, ej heller gå i dialog med ånds-videnskabelige forskere (en sådan dialog er jo i øvrigt en anden del af videnskabelig metode, som Steiner altså ikke vil have noget at gøre med). Steiner så sig nødsaget til at forlade Teosofisk Samfund (som han var sekretær for) fordi, som han selv skriver: "jeg i Teosofisk samfund kun ville forelægge resultaterne af min egen forskende skuen" ("Mit Levnedsløb"). Han var altså ikke teosof for at blive inspireret af andre eller gå i dialog. Den eneste grund til at han var teosof, var, at han dér kunne

finde et publikum, der, som han skriver: "var de eneste, der gik ind på ånds-erkendelse på min måde. Jeg lod mig ikke forskrive til nogen sekt-dogmatik" (sammesteds). Her må læseren huske på, at Teosofisk Samfund har et videnskorpas produceret af adskillige mennesker og fra grundlæggelsen af var åbne for andre klarsynede tænkere, dvs. også Steiner, mens at Antroposofiens videnskorpas alene er produceret af Steiner selv – mestendels som optryk af hans foredrag. Så snart han havde fået sig en anseelig skare proselytter fra Teosofisk Samfund, brød han ud og stiftede et selskab omkring sig selv: Antroposofisk Selskab. Hvor er da sekt-dogmatikken mest at finde?

Det er ejendommeligt at Steiner skriver, han ikke ville lade sig forskrive til nogen sekt-dogmatik, når han selv etablerer en supersekt omkring sit eget tankegods og skruer sekten sådan sammen, at kun hans tankegods accepteres – og i øvrigt aldrig vil udvikles, da det anses for ufejlbarlig og ultimativ sandhed.

Ydermere er det tankevækkende, at Steiner har taget en slags ophavsret på den nye impuls der afløser Kristusimpulsen (om den afløsning nu er sket eller ej er her underordnet). Dette er især besynderligt i betragtning af, at Steiner er en hel generation yngre end de, der stiftede Teosofisk Samfund og at Antroposofisk Selskab sådan set ikke er meget andet end en sekt indenfor den "kultur-impuls", som Madame Blavatsky med Teosofisk Samfund satte i gang sammen med Leadbeater og Besant m.fl..

Man kan ikke kalde noget videnskab, hvis det tilsidesætter enhver form for videnskabelig metode og står udenfor enhver form for videnskabelig verifikation, dokumentation, analyse eller kritik. Dette bliver naturligvis ikke bedre af, at antroposofiens videnskorpas ikke er fremkommet på grundlag af videnskabelig metode, men alene består af en enkelt mands private indfald og forestillinger - og at denne mand tillige aldrig underkastede sine indfald nogen form for kritisk test eller verificering. Han fremlagde dem blot i sine foredrag og bøger under betegnelsen "sandheden" uden nogen forklaring, og forlangte af sin sekts medlemmer, at de troede på ham uden videre (jvf. Agriculture Course, s. 5).

Steiners belæring er faktisk slet ikke til at verificere (derfor er det absurd at kalde dem videnskab). De står altså ikke som andet end påstande. Antroposofien er dermed en trossag, en religion, ikke en videnskab. Når Steiner kalder sine indfald og inspirationer for videnskab er det at føre folk bag lyset. Antroposoffer svarer denne kritik ved at fastholde, at de absurde belæring kun forekommer absurde, fordi man ikke er åndeligt udviklet nok til at forstå dem - og det gør de, fordi det var sådan Steiner selv beskyttede sine belæring mod kritik.

Steiner skriver i "Hvordan når man til erkendelse af de højere verdener", i "En vej til selverkendelse i otte meditationer" samt i "Videnskaben om det skjulte", at hans indsigt baserer sig på "imaginationer". Imagination er essensen af Steiners erkendelsespraksis: Man fordyber sig i en forestilling om den åndelige verden, som den tager sig ud ved klarsyn, indtil den forestilling skifter karakter og man aner den åndelige virkelighed bag den. Denne anvisning, som er det tætteste Steiner kommer på en konkret anvisning på, hvordan man når de samme erkendelser, som han påstår at have nået, er mildest taget uklare og uklar.

I forordet til 16-20 oplag af "Videnskaben om det skjulte" skriver han endvidere, at "indholdet af denne bog måtte, i henhold til min sjælelige stemning dengang, gives i tankegange af samme art, som de, der anvendes i naturvidenskaben, blot videreført på en sådan måde, at de blev egnet til at bære en fremstilling af de åndelige sammenhænge". Nu plejer almindelig brug af ordet videnskab at referere til netop den erkendelsesform, der gør sig uafhængig af sjælelige stemninger og imaginationer. Om man foretrækker den ene eller den anden form for erkendelse, er en personlig sag. Pointen er, at når Steiner under dække af en høj akademisk grad fremlægger rent subjektive imaginationer og clairvoyancer som videnskab, så er det uvederhæftigt.

Det korte af det lange ved antroposofien er at enten tror man Steiner og indbilder sig at man derved bedriver (ånds-)videnskab, eller også anses man for at være for åndeligt afstumpet til intuitivt at fornemme, at Steiner åbenbarer sandheden om dit og dat. Verden er altså opdelt i de, der tror på Steiner (antroposoffer) versus de, der selv lægger sig hindringer i vejen for at forstå den "videnskabelige" sandhed om verdens åndelige forhold. Lyder det for hårdt? Læs hvad Steiner selv mener:

De Andre...

Om sine belæring skrives Steiner: "Uforståeligt bliver det blot for den, som selv lægger sig hindringer i vejen og ikke er i stand til at frigøre sig for de fordomme angående 'erkendelsens grænser', som vor tid har skabt ud fra en falsk anskuelse af naturen." (Videnskaben om det Skjulte, s. II). Bemærk følgende og bær over med den knudrede formulering: "Men for en bevidsthed, som er uden sådanne fordomme, er, selv om den ikke formår at se, det, som ses, alligevel fuldt forståeligt, hvis den, som er i stand til at se, fremstiller det i tankens form" (samme, s. III). Sagt på en anden måde: Steiner lover, at hvis man fuldt tror på, at det han skriver er sandhed, så vil man også komme til at erkende, at det er sandt; ellers må man finde sig i at forblive uvidende (dette sidste er ret beset en trussel om, at hvis man ikke tror på Steiner, så er man dømt til at forblive åndeligt dum).

Steiners bøger har angiveligt en åbenbarende virkning på den læser, der fuldt tror på, at det skrevne er sandt. Steiner fortsætter ovenstående med: "Derved har disse bøger fået en sådan karakter, at selve læsningen af dem allerede er en begyndelse til åndsskolingen. [Læsning deraf] styrker nemlig livskræfterne og sætter dem i stand til at nærme sig den åndelige verden" (s. III). Nu er der blot det, at den eneste, der har skrevet disse åbenbarende skrifter, er Rudolf Steiner. Og det er ham selv, der proklamerer deres åbenbarende kraft.

Situationen i antroposofisk samfund er således den, at hvis man ikke forstår Steiners skrifter, så er det et tegn på åndelig umodenhed – og omvendt er der den konsensus, at siden antroposoffer er et samfund samlet om hans skrifter, er det et "bevis" (mener de selv) på, at de er mere åndeligt udviklede end "de andre" der er skeptiske eller kritiske overfor Steiner. I et sådant system kan man kun stræbe efter i enhver henseende at leve efter bogens ord. Verdenshistorien er fuld af tragiske eksempler på lignende: Inkquisitionen, fundamentalisme, osv..

Super-Sekten Antroposofi

Steiner førte det vidt. I Antroposofien er der faktisk udviklet alt til en ny samfundsorden:

En pædagogik (waldorf-skoler med 12 års skolegang), der bygger på de okkulte principper, Steiner dikterede om menneskets udvikling. Disse skoler synes iøvrigt at have en særlig markedsføring ved det, at de promoverer myten om sig selv som skoler, der støtter børnenes kreative og individuelle udvikling. Fakta er, at de har stramme retningslinier for, hvornår børn må tegne på den ene eller den anden måde, hvornår de må tegne med rødt eller sort, hvornår de må spille på instrumenter med fem eller tolv toner, hvornår de må lære at tænke og læse (udvikle mental-legemet - desuagtet om børnene vildt længes efter at lære at læse, så ved pædagogerne bedst, om barnet må vente endda i årevis på at lære alfabetet), osv. Pædagogikken er altså i totalt modstrid med, hvad der normalt forstås ved at respektere børnenes individuelle udfoldelse og videbegær her og nu (fordi lærerne ved bedre end barnet og mener at vide, at barnets egne lyster og impulser er inferiorer i forhold til, hvad Steiner har sagt om børns udviklings-faser, osv.).

En medicin og behandlingspraksis. Denne er i høj grad en slags homøopati ud fra astrologiske aspekter fortolket ud fra middelalderlige principper om sammenhængen mellem grundstoffer og planeter. Leveren står f.eks. i forhold til Jupiter, og Jupiter står ud fra alkymien i forbindelse med tin, hvorfor dårlig lever i antroposofisk medicin behandles med homeopatisk tin. Rudolf Steiner angav tillige (ifølge <http://www.alma-info.com/site/5282.htm>, som er hjemmesiden for Antroposofisk medicin i Danmark), "at man skulle udsætte lægemidler, som skulle virke ind i menneskets stofskifte-system (fordøjelse, lever, nyrer, forplantningssystem m.m.) for en stærk varmeprocess (f.eks. kogning). Lægemidler, som skulle virke ind i menneskets rytmiske system (hjerter, lunger, blodkredsløb m.m.), skulle udtømmes ved 37 °C. Lægemidler,

som skulle virke ind i nerve- og sansesystemet, skulle ikke udsættes for varmeprocesser. På den måde kan man lede virkningen af et givet lægemiddel til et bestemt område".

Desuden består antroposofisk behandling i en art magisk bevægelseslære, eurytmi, der angiveligt kan revitalisere det fysiske legeme gennem at manipulere det æteriske legeme, samt bringe ens fysiske og æteriske legeme i samklang med planeters energier, og få æteriske kræfter til at strømme, osv.. Fundamentalt består eurytmi i at bogstaverne har hver deres krops-positur. A har én stilling, O en anden, osv. Og man kan således danse en tekst og samtidig danse sig frem til et sundere æterlegeme og dermed et bedre helbred.

En udviklingsvej og erkendelseslære, som hovedsageligt drejer sig om, hvordan man bliver clairvoyant og kommer til bevidsthed om jegets udødelighed i reinkarnationsforløbet. Se bøgerne: "Hvordan når man til erkendelse af de højere verdener?" og "En vej til selverkendelse i otte meditationer".

En rituel praksis for menneskelivet. Det Sande Kristensamfund, biodynamisk landbrug, mv. Småbørn skal f.eks. have et stearinlys tændt ved sengen for at holde onde ånder borte om natten. Deres værelser skal males med laserende farver for at stemme deres åndelige legemer efter de ikke-fysiske kræfter, osv. Rodfrugter skal sås under en månefase, mens bladfrugter skal sås under en anden månefase, osv..

En æstetik. Kunstens motiver og udførelse skal give mennesket en forestilling om, hvordan de åndelige verdener tager sig ud for et clairvoyant syn, eurytmiens dans skal efterligne de æteriske og astrale kræfters bevægelser.

En okkult økologi. Biodynamisk landbrug, der søger at etablere en forståelse mellem kosmos' kræfter, planetbevægelser og bestemte åndelige kræfter og væsener, der lever i jorden, så de sammen hjælper afgrøderne med at gro. F.eks. får grøntsager angiveligt større eller mindre rodfrugter hhv. toppe alt efter om man sår dem under den ene eller den anden månefase.

Biodynamik

Biodynamisk landbrug har adskillige okkulte ritualer for, hvordan man indvier en mark til biodynamik, og gennem ritualerne gør det ønskværdigt for åndelige kræfter og væsener at bebo den mark og hjælpe afgrøderne med at gro. Få er bekendte med denne side af biodynamik, så her er nogle af Steiners "videnskabelige" præparater, som består i at man, under en bestemt månefase, graver en enkelt af dem ned i den mark, der skal bruges til biodynamisk landbrug. Her lader man den formulerede i en bestemt astrologisk periode, hvorpå man graver præparatet op. Man tager så en tønde vand og roterer vandet i en bestemt retning så en hvirvelstrøm dannes. Præparatet plumpes i vandet og man hvirvler det rundt et bestemt antal gange. Derefter hvirvler man det rundt den modsatte vej et bestemt antal gange. For at indvie marken til biodynamik tager man vandet og stænker det ud over marken. Herefter vil kræfterne fra præparatet på en art homøopatisk vis spredes til hele marken. Dette ritual skal udføres hvert år.

Præparat 500: Et kohorn fyldt med kolort.

Præparat 501: Et kohorn fyldt med kvarts.

Præparat 502: Urinblæren af en hjort fyldt med røllike blomster.

Præparat 503: Ko indvolde fyldt med kamille.

Præparat 505: Kraniet af et husdyr fyldt med egebark.

Præparat 506: Indvoldssækken af en ko fyldt med mælkebøtter.

Disse præparater (fra 1923) er at finde i Steiners bog: "Agriculture Course: The Birth of the Biodynamic Method" (ss. 72-99). Et eksempel på hans argumentation for recept 502 er: "Hjortens urinblære er forbundet med [...] kosmos's kræfter. Nej, den er endda selve billedet på kosmos. Vi giver derved rølliken den fornødne kraft til at styrke de kræfter, som den allerede besidder, til at kombinere svovlet med andre

substanser" (samme, s. 93). Og Steiners interesse i svovl kommer af at han mener "æterkræfterne bevæger sig ved svovlets hjælp ad iltens veje" (sammesteds) og "røllikens homøopatiske indhold af svovl [...] gør rølliken i stand til at stråle dens indflydelse ud over et større område og til større mængder" (sammesteds). Men iøvrigt gav Steiner ingen forklaringer eller begrundelser for sine præparater og metoder: Han dikerede simpelthen og forventede blind accept (Se: Agriculture Course, s. 5). Han anviste også præparater for hvordan man kunne befri sine marker for mus: Man skal fange en relativt ung mus og flå skindet af den på et tidspunkt hvor Venus står i skorpionens tegn, dernæst skal man brænde skindet og sprede asken over marken, hvorefter "musene vil undgå marken" (Agriculture Course, s. 113). Man kan gøre det samme mod insekter, forsikrer Steiner os, bortset fra, at det "kun er nødvendigt at flå skindet af, hvis dyret har en rygmarv" (s. 121). Hvorfor det forholder sig sådan får vi ingen forklaring på.

For at opnå Demeter-mærkning, som er det internationale godkendelsesstempel for at der er tale om biodynamisk dyrkning, skal marken dyrkes organisk og skal være behandlet med bl.a. ovenstående præparater (se: Waldin, 2004, s. 73). En række undersøgelser har i øvrigt vist, at biodynamisk dyrkning ikke er hverken bedre eller ringere end regulær organisk dyrkning uden brug af Steiner's præparater og homeopatiske indvolde (se: Reeve, s. 371). Hvis man tvivler på, at moderne biodynamik dyrker efter ovenstående bizarre metoder og principper, kan man læse Waldin, Thun eller Joly (se litteraturlisten).

Menneskesjælens ophav & Solsystemets fremkomst og udvikling

Hvad mener da Steiner om det etablerede verdenssyn? Han profeterer i "Christian Rosenkreutz og Buddhas mission på Mars" (s. 8): "Det vil ikke vare længe, før end man i fremtiden vil indse, at Kopernikus' anskuelse om stjerneverdenen er meget mere forkert end Ptolemæus". (Ptolemæus mente, at planeterne inklusive solen roterede om jorden. Kopernikus beviste i 1543, at alle planeterne roterede om solen). For Steiner er jorden altså centrum i vores planetsystem, ikke solen.

Steiner skriver endvidere om Kopernikus: "De Kopernikanske ideer er med henblik på at forstå det åndelige grundlag det dårligste instrument, der nogensinde har eksisteret i menneskehedens udvikling. Dette beror på, at alle disse begreber og ideer hos Kopernikus er inspireret af Lucifer. For kopernikanismen er en af de sidste angreb, et af de sidste store angreb, som Lucifer har foretaget i den menneskelige udvikling" (Christian Rosenkreutz og Buddhas Mission på Mars, s. 8).

Steiner har skrevet i detaljer om solsystemets udvikling. Se fx. Cosmic Memory, her redegøres også for menneskesjælens dannelse og udvikling. I det følgende vil jeg opsummere:

Langt, langt tilbage i tiden var Jordens substans ikke fast, men flydende, og endnu tidligere var den dampagtig. Endnu før dette var det fysiske element slet ikke dannet og Jorden bestod af æterisk stof. Det var på dette tidspunkt at menneskesjælene ankom til Jorden. Ja, ankom, for de blev transporteret til Jorden (Cosmic Memory, kap. 8). Steiner fortæller mig bekendt ikke hvem, der transporterede menneskesjælene til Jorden. Menneskene på dette tidspunkt var astrale væsener og da de ankom til jorden "sugede de æterisk substans til sig som svampe" (samme). Menneskelegemet var på dette tidspunkt uden lemmer og "havde form som en aflang ellipse". Formering skete ved en slags selv-kloning, hvor menneskesjælen delte sig i to, der var nøjagtig ens. Først efter lang tid, da materien fortætter sig, antager menneskene form af tvekønnede væsener. Det er også på dette tidspunkt at menneskekroppen begynder at få et stofskifte som producerer varme. På dette tidspunkt er jord-elementet ikke dannet, og Jorden bestod af "vand, luft, lys-æter, kemisk-æter og livs-æter" (Cosmic Memory kap. 9). Foruden sjælene, som er ved at udvikle æter-legemer, så er der "andre fysiske entiteter, som har kroppe der består af luft og lys-æter blandet med vand. Disse er planteagtige entiteter." (samme). "Der eksisterede også dyr af de mest forskellige former, nogle med legemer af vand, andre med legemer af luft" (samme).

Der sker så "en kosmisk begivenhed af stor betydning". Hidtil havde Jorden, solen og månen ikke været adskilte, men så skilte de fineste substanser sig ud og dannede solen. Solen er dannet ved at lys-æter, kemisk-æter og livs-æter udskiller sig eller ekstraherer sig selv fra Jorden (Cosmic Memory, kap. 9). Fordi lys-elementet således har skilt sig ud fra Jorden og dannet solen, bliver sjælene nødt til at udvikle øjne og stofskifte i deres rudimentære legemer. Senere skiller månen sig ud fra Jorden ved at de groveste elementer ekstraherer sig (Cosmic Memory, kap. 10).

Foruden menneskesjælene er der "højere væsener" som udøver indflydelse på mennesket. Efter solen og månen har udskilt sig opdeles disse væsener i to kategorier, som Steiner beskriver således:

"Måne-guderne havde hidtil haft indflydelse på hele mennesket, men nu havde de kun indflydelse over menneskets lavere natur. De lavere væsener [...] havde indflydelse over hans højere halvdel. Således kom mennesket under et dobbelt lederskab. Hans lavere natur er under indflydelse af måne-guderne; I hans udviklede personlighed, derimod, er han kommet under indflydelse af de entiteter som sammenfattes under navnet "Lucifer", som er navnet på deres hersker." (Cosmic Memory, kap. 10).

Steiner forklarer videre, hvordan "Lucifer-guderne" stimulerer menneskene. "Under Lucifers lederskab skulle mennesket selv blive 'en af guderne'". (Cosmic Memory, kap. 10). Efter at solen havde ekstraheret sig fra Jorden måtte menneskene udvikle "lyset i sig selv". Steiner skriver:

"Dette siges ikke kun metaforisk, men også i en meget virkelig betydning. Da perioden med ild-tåge var forbi, fandt disse åndelige væsener mulighed for at fortsætte deres virksomhed forbundet med solen, inde i mennesket. Det bliver således klart hvor navnet "Lucifer" kommer fra, for det betyder "lysbringeren"; ligeledes bliver det klart hvorfor disse væsener kaldes "solguder" i mysterie videnskaberne." (Cosmic Memory, kap. 10).

I "Occult Science -- an Outline" forklarer Steiner, at vor jord i dag er i femte reinkarnation. Steiner skriver således om tre af dem:

"Vor jord er således en reinkarnation af en oldgammel planet. Men Åndsvidenskab formår at gå endnu længere tilbage og opdager således at hele processen har gentaget sig to gange før. Vor Jord gennemgik tre forudgående planetære stadier, og ind i mellem er der faser af åndelighed. Det fysiske element fremstår mere og mere subtilt jo længere tilbage vi sporer Jordens reinkarnationer." (Occult Science, kap. 4,1).

Hvordan er Steiner kommet til disse erkendelser? Han siger han læser dem i "akasha krøniken", som er en okkult optegnelse af alt, hvad der nogensinde er sket. For at læse i Akasha-krøniken skal man være meget clairvoyant.

Etik er et middel

I "Hvordan når man til erkendelse af de Højere Verdener?" skriver Steiner om, hvor vigtigt det er at udvikle sine klarsynsorganer. Disse klarsynsorganer er åndelige organer, som kaldes "lotusblomster" og jævnføres med chakraerne – åndelige kraftcentre kendt især fra hinduismen. Han forklarer, at man for at udvikle chakraerne, må skole sit følelsesliv gennem etik. Det at være et godt menneske er således ikke et mål i sig selv, men et middel til at blive clairvoyant. Clairvoyance er et middel til at komme til erkendelse af ens eksistens i de højere verdener, der for sin del er forudsætningen for det samarbejde med de åndelige væsener, "tæskelens vogter" m.fl., der fører til bevidst udødelighed i reinkarnationerne.

Hvad kommer da dette en ved, hvis man blot synes godt om Steinerpædagogikken og gerne vil have sine børn i en mere "menneskelig" og "kreativ" skole?

Steinerpædagogikkens Okkulte Ukreativitet

Kreativitet betyder at man skaber ud fra sig selv med frihed til at vælge sit eget formsprog. Mange kender de akvareller med flydende farver, der glider ind i hinanden som lys i tåge, man kan købe som postkort eller plakater i alle antroposofiske butikker. Har man aldrig undret sig over, at de har set stort set ens ud i snart hundrede år og spurgt, om det er et tegn på kreativitet, at de vil blive ved med at se sådan ud lige så længe antroposofien eksisterer?

På Steinerskolerne/Waldorfskolerne er det at tegne på denne måde en disciplin, alle skal opøve, fordi arbejdet og resultatet skaber bestemte påvirkninger i barnets æteriske og astrale legeme. Derfor er det ikke op til den, der tegner, hvordan resultatet bliver, ej heller hvilke farver, der arbejdes med. Der er af Steiner givet en form og en norm. "Kreativiteten" er altså dybt ukreativ. Disse vådt-i-vådt akvareller ledes pr. idealiseret norm ind i en motivverden af slørede og tågede farver, der, ved udførelsen og senere betragtning, menes at virke som imaginationer (hjælp til at blive clairvoyant, jvf. "Hvordan når man til erkendelse af de højere verdener"). Således er det "kreative" akvarelmaleri i virkeligheden en måde at skole de uformede børn til at praktisere imagination og dermed gradvist sluses ind i Steiners okkulte livsopfattelse og erkendelsespraksis. Steiner-pædagogerne vil næppe stå ved det, når det formuleres rent ud, men vil i stedet omskrive det til at det skal hjælpe børnene til at udvikle deres fantasikræfter. Men det er blot et andet ord for det samme, for udvikling af fantasikræfterne er ensbetydende med udvikling af imagination og udvikling af astrallegemet. Udvikling af astrallegemets fantasikræfter er forudsætningen for at man kan have held med de imaginationer, der fører til clairvoyant erkendelse af de astrale verdener. Det umodne menneske skuer nemlig ikke direkte i de åndelige verdener, men oplever først disse verdener gennem flydende farver og lyd i sin sjæl (cf. Hvordan når man til Erkendelse af de Højere Verdener) og derfor opøves børnene i at male akvareller med flydende farver.

Tilsvarende med musikken: I de små klasser spiller man ikke på almindelige instrumenter efter ens egne kreative indfald, men på særlige fem-tonede (pentatone) fløjter. De givne fem tone skaber angiveligt særlige svingninger i barnets åndelige legeme, der svarer til de svingninger, der opstår i de åndelige legeme, når man er forbundet med de åndelige verdener.

Steiner-pædagogerne vil argumentere mod ovenstående med, at det ikke handler om at gøre børnene clairvoyante, men om "at børnene føres til en oplevelse af bogstaver og tal gennem det kunstneriske", "først kunstnerisk oplevelse, siden begrebsdannelse" (Kirsten Brandt, Weekend Avisen, 5/5/95). Bag dette ligger der to ting: 1) en opfattelse af, at det ikke er hensigtsmæssigt, at stimulere børnenes tænkeevne for tidligt – man kan således finde børn i Steinerskoler 2. klasse, der endnu tegner G som en Gås, S som en Slange, osv. og iøvrigt ikke kan læse noget som helst; 2) Det egentlige udgangspunkt for "det kunstneriske virke" er ikke, at børnene skal have "kunstnerisk" oplevelse først, for det "kunstneriske" dækker over, at ungerne først skal udvikle deres astrallegeme før de træner deres mentallegeme. Astrallegemet skal udvikles først, da det er dét, der har de klarsynsorganer, der sætter en i forbindelse med de åndelige verdener, samt fordi for tidlig udvikling af mentallegemet spærrer for den forbindelse. Steiner skriver således: Man "skal ikke fortabe sig i, hvad de forskellige ting betyder. Ved en sådan forstandsvirksomhed bringer han blot sig selv bort fra den rigtige vej". "En kunstnerisk følelse er den bedste for at udvikle åndelige evner" ("Hvordan når man til erkendelse af de højere verdener", p.35).

At Steiner ser den sjælelige skoling som et spørgsmål om at blive clairvoyant, fremgår bl.a. af hans hovedværk: "Videnskaben om det skjulte", f.eks.: "Det drejer sig slet ikke om at give et menneske forskrifter i al almindelighed for dets livsførelse, men at tale om visse sjælelige øvelser som gør det muligt for det at iagttage det oversanselige." (Videnskaben om det skjulte, s. 182).

At Steinerskolerne har mere end svært ved at inkorporere nye tanker skulle være umiddelbart indlysende deraf, at de baserer sig på godt 100 år gamle skrifter af én mand og de skrifter giver anvisninger på stort set alt. (Denne uvillighed til at revidere det givne, Steinerske, materiale, peger igen tilbage på systemets fuldkomne uvidenskabelighed og dogmatiske karakter; for ikke at tale om dets ukreativitet og angst for personlig frihed). Steiner har f.eks. således sagt god for Goethes farvelære, hvorfor man inden for Steiner-pædagogikken ikke alene ikke har inkorporeret alt det, der er sket indenfor farvelæren siden, men direkte affejer det som uvæsentligt. Forhenværende Steinerskoleelev T. Amitzbøll skriver f.eks. om Goethes farvelære, at "Steiner arbejdede ud fra [Goethes farvelære], den [er] den dag i dag ganske uovertruffen. Det er iøvrigt denne farvelære, der ligger til grund for de små klassers akvareller" (Weekendavisen 5/5/95). Problemet er, at Goethes farvelære er stok-forældet og var det allerede i Steiners dage. Hvis Steiner-skolerne vil leve op til deres påståede villighed og evne til at følge med tiden, så burde de opdage, at Bauhaus-folkene allerede i 1920'erne systematiserede forskning i æstetik og, nævneværdige Kandinsky, Itten og Albers m.fl., gjorde op med Steiner's Jugendstil-fikserede æstetik. En af disse revisioner af farvelæren er f.eks. Johannes Itten's "Kunst der Farbe", først trykt 1961, samt Josef Albers' "Interaction of Color" (1963). Det er betegnende at siden Steiner har sagt Goethes farvelære er god, så vil antroposoffer i al evighed holde sig til Goethes farvelære. Så fuldstændig er manglen på udsyn og indblik, at elever i Steinerskolerne ikke engang præsenteres for faglig, videnskabelig, diskussion, og derfor ikke kan tro andet end, at deres forlængst forældede undervisningsmateriale er "uovertruffet".

At man ikke kan skille en mands pædagogik fra hans menneskesyn og kosmologi eller hans lemfældige omgang med facts og traditionelle filosofier og religioner, har historien lært os for længst.

Vi kender det mest fra politisk totalitære systemer, vi finder at det nu, i antroposofi, dukker op i form af åndstotalitarisme.

Om man sympatiserer med Steiners overordnede livssyn eller ej, er hér sagen uvedkommende. For så vidt også, om nogle af hans belæring, bag hele det slør af selvscenesættelse som profet, hans værker gennemses af, skulle rumme nogle sandheder. Problemet er, at Steiner skamløst fordrejer de andre hovedreligioner og filosofier, for at lukrere på deres glørværdighed, at antroposofisk samfund markedsfører sig med stærkt misvisende varebeskrivelse samt at antroposofien fortrænger videnskabelig udvikling, ud fra en overbevisning om, at Steiners udtalelser er ufejlbarlige og endegyldige. Jeg håber at have gjort det klart, at der intet videnskabeligt er ved Steiners såkaldte ånds-videnskab. Set ovenfra forekommer det hele snarere skizofrent. Antroposoffer glemmer at Steiner er død for længst og i øvrigt ikke var hverken ufejlbarlig eller alvidende.

Henvisninger:

Steiner, Rudolf:

"Hvordan når man til Erkendelse af de Højere Verdener?", Antroposofisk Forlag, Kbh. 1986.

"En vej til Selverkendelse i Otte Meditationer", sammesteds 1980.

"Videnskaben om det Skjulte", sammesteds 1987.

"Om Livets Mening", sammesteds 1964.

"Rosenkreutzernes Kristendom", sammesteds 1966.

"Reinkarnation og Karma", sammesteds 1975.

"Hvordan karma virker", sammesteds 1974.

"Christian Rosenkreutz og Buddhas Mission på Mars", Jupiter, Odense 1985.

"Agriculture Course: The Birth of the Biodynamic Method", Rudolf Steiner Press 2004, Forest Row, UK.
Available from The Rudolf Steiner Archive: http://wn.rsarchive.org/Lectures/Agri1958/Ag1958_index.html.

"From Jesus to Christ, Ten lectures given in Karlsruhe, from 5th to 14th October, 1911", Rudolf Steiner Press, London 1973. Available from The Rudolph Steiner Archive:
http://wn.rsarchive.org/Religion/FJ2C73_index.html

"The Spiritual Guidance of Mankind", Three lectures 1911, Trans. H. Collison. Anthroposophical Society of Great Britain, 1921. Available from The Rudolf Steiner Archive:
http://wn.rsarchive.org/Books/GA015/English/ASGB1921/GA015_index.html

"Cosmic Memory, Prehistory of Earth and Man", GA 11, Harper & Row 1981. Available from The Rudolf Steiner Archive: http://wn.rsarchive.org/Books/GA011/CM2/GA011_index.html.

"Occult Science - an Outline", Anthroposophic Press, USA, 1972.

Andre forfattere

Thun, Maria. 2000. Gardening for Life-The Biodynamic Way: A Practical Introduction to a New Art of Gardening, Sowing, Planting, Harvesting. Stroud, UK: Hawthorn Press.

Waldin, Monty: "Biodynamic Wines", Mitchell Beazley 2004, London, UK.

Reeve, Jennifer, Lynne Carpenter-Boggs, John Reganold, Alan York, Glenn McGourty, and Leo McCloskey. 2005. Soil and winegrape quality in biodynamically and organically managed vineyards. American Journal of Enology and Viticulture. 56(4): 367-76.

Joly, Nicolas. 1999. Wine from Sky to Earth. Austin, Texas: Acres U.S.A.

Itten, Johannes: "The Art of Color" Van Nostrand Reinhold, New York, 1973. (Siden udgivet i en reduceret version ved navn "Elements of Color")

Albers, Josef: "Interaction of Color", Yale University Press, USA 1971.

Se iøvrigt Weekendavisen 28/4/95, 11/5/95, 19/5/95 og 24/5/95.